

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 73 87
Telefax 070 - 3 18 79 51

Aan:

Zie verzendlijst

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/95/12.13.4/2647	08 november 1995

Onderwerp: Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 56/95)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst,

mr J.C.F. Knapp
Brigade-generaal

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 3 18

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr. DIS/95/12.13.4/2647 d.d. 08 november 1995

AAN:

Ministerie van Algemene Zaken
t.a.v Coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. Dhr. [REDACTED]

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ

NL-HPMV NAVO-Brussel

IMS/INT DIV, t.a.v. kol [REDACTED] d.t.v. HPMV

INTERN:

HMID
HACIV t.a.v. BCI
HAI
HMA
CIC
Archief

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 3 18

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGDIENST/CO
Afdeling Inlichtingen

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

56/95

(Afgesloten 081000A NOV 1995)

Conclusie/voorzicht

Volgens "Joegoslavische" media komen de Bosnisch-Servische president Karadzic, diens opperbevelhebber Mladic en parlamentsvoorzitter Krajisnik niet in aanmerking voor een functie in de toekomstige Bosnische regering. Dit bericht houdt verband met het streven van Karadzic's Servische ambtgenoot Milosevic naar vervanging van de Bosnisch-Servische militaire en politieke top. Het is overigens niet zeker of zo'n ontslag een vredesregeling voor Bosnië-Herzegovina daadwerkelijk dichterbij zou brengen.

Er is nog geen sprake van vooruitgang in het overleg over de politieke toekomst van oost-Slavonië. Een Kroatische aanval op dit gebied behoort op korte termijn tot de mogelijkheden, maar de beslissing daartoe zal mede afhangen van de Kroatische inschatting van de "Joegoslavische" intenties. Het is onwaarschijnlijk dat het buurland in het geheel niet zou reageren op een Kroatische aanval op oost-Slavonië, maar die reactie hoeft niet noodzakelijkerwijs de vorm van een grootschalige interventie aan te nemen.

De benoeming van een nieuwe Kroatische premier zal naar verwachting niet leiden tot ingrijpende wijzigingen van het Kroatische beleid op veiligheidspolitiek gebied.

Bosnië-Herzegovina

Volgens "Joegoslavische" media zullen de Bosnisch-Servische president Karadzic, opperbevelhebber Mladic en parlamentsvoorzitter Krajisnik geen kandidaten zijn voor de toekomstige regering van Bosnië-Herzegovina. Zij zullen echter wèl in aanmerking kunnen komen voor een functie in de "Servische entiteit" in de toekomstige Bosnische staat. Dat dit bericht, dat nog niet uit Bosnisch-Servische kringen is bevestigd, relatief veel aandacht heeft gekregen in de "Joegoslavische" media, houdt vermoedelijk verband met het feit dat zowel de Bosnische als de Amerikaanse regering de afgelopen week een eventuele vredesregeling voor Bosnië-Herzegovina in de praktijk uitsloten indien genoemde personen (die van grootschalige oorlogsmisdaden worden beschuldigd) nog aan de macht zouden zijn.

Deze Bosnische en Amerikaanse opstelling speelt overigens in de kaart van de Servische president Milosevic, die uit is op vervanging van Karadzic en Mladic in het kader van zijn pogingen zijn invloed op de Bosnische Serviërs te vergroten. Aangezien Milosevic streeft naar opheffing van de sancties

tegen zijn land en in dat kader groot belang hecht aan een vredesregeling voor Bosnië-Herzegovina, zou de vervanging van Karadzic en Mladic een stimulans voor het vredesproces betekenen. Het is overigens uiterst twijfelachtig of het voor de Bosnische en Amerikaanse functionarissen aanvaardbaar zou zijn indien de genoemde Bosnische Serviërs wèl een positie binnen de "Servische entiteit" zouden (blijven) bekleden.

UNPROFOR meldt dat in de omgeving van Maglaj (ten westen van Tuzla) eenheden van de Bosnische regeringsstrijdkrachten zijn samengetrokken. Ook zouden er enkele tientallen leden van de Moslim para-militaire organisatie "Zwarte Zwanen" in Maglaj zijn aangekomen, alsmede ruim zestig "Mujahedin" (buitenlandse islamitische vrijwilligers). Dit kan wijzen op voorbereidingen op nieuwe gevechten in de regio, vermoedelijk met name in het ten noorden van Maglaj gelegen Ozren-gebergte. Enkele weken geleden zijn reeds operaties uitgevoerd om dit gebied op de Serviërs te veroveren. Deze zijn echter slechts ten dele succesvol geweest, met name omdat het bergachtige terrein geen grootschalige operaties toelaat. Daarom is slechts de helft van het Ozren-gebergte door de Bosnische eenheden veroverd. Er zijn zelfs aanwijzingen dat ook achter de frontlijn groepen Serviërs zijn achtergebleven, die nog verzet bieden.

Mogelijk hoopt de Bosnische legerleiding met behulp van para-militaire organisaties dit verzet te reduceren zonder voor een grootschalige schending van het staakt-het-vuren verantwoordelijk te kunnen worden gesteld. Anderzijds maken de genoemde kleine aantallen vrijwilligers een snel succes in dit gebied onwaarschijnlijk. Het aantal "Mujahedin" in Bosnië-Herzegovina is niet groot (maximaal 1000) en hun politieke en militaire invloed is gering, niet in de laatste plaats omdat de Bosnische Moslims in meerderheid afkerig zijn van islamitisch-fundamentalistische tendensen.

Kroatië

Vorige week zou in Osijek een nieuwe bespreking plaatsvinden tussen Serviërs en Kroaten over de politieke toekomst van oost-Slavonië, het enige deel van Kroatië dat nog onder Servische controle staat. De ontmoeting is echter afgelast, omdat de Servische delegatie niet verscheen. Weliswaar heeft daags daarna wèl een bespreking plaatsgevonden, maar bij die gelegenheid hebben de Servische afgevaardigden verklaard het eerder mondeling overeengekomen akkoord met de Kroaten te verwerpen. Als reden werd genoemd dat deze overeenkomst "onaanvaardbare elementen" zou bevatten. De Serviërs stellen een overgangperiode van drie jaar voor. In die periode zou het gebied onder auspiciën van de VN, de VS en Rusland moeten worden gedemilitariseerd. Vervolgens zou de lokale bevolking in een referendum over de toekomst van oost-Slavonië moeten beslissen.

Deze voorstellen zullen zonder enige twijfel onaanvaardbaar zijn voor Kroatië. Indien de overgangperiode inderdaad drie jaar zou omvatten, zouden zowel UNCRO als IFOR reeds vóór het einde van die periode uit oost-Slavonië zijn verdwenen. Zoals bekend heeft de Kroatische regering reeds herhaaldelijk aangegeven niet te zullen instemmen met een nieuwe verlenging van het mandaat van UNCRO, dat op 30 november a.s. afloopt. De stationering van IFOR zal op grond van internationale overwegingen naar alle waarschijnlijkheid niet langer dan één jaar duren. Bovendien zou een referendum ongetwijfeld een

[REDACTED]

grote meerderheid opleveren voor aansluiting van oost-Slavonië bij "Joegoslavië", omdat de Serviërs vrijwel alle Kroaten uit oost-Slavonië hebben verdreven.

De gemelde houding is indicatief voor de Servische opstelling in de kwestie oost-Slavonië. De lokale Serviërs blijven grote bezwaren koesteren tegen herstel van de Kroatische soevereiniteit over oost-Slavonië, maar staan onder grote druk vanuit "Joegoslavië" om concessies te doen die opheffing van de sancties tegen dat land dichterbij kunnen brengen. Tegen die achtergrond proberen de Serviërs tijd te winnen zonder definitieve toezeggingen te doen.

De houding van de Kroatische Serviërs is het afgelopen weekeinde sterk bekritiseerd door de Kroatische president Tudjman. Deze heeft herhaald dat er vóór eind november, als het mandaat van UNCRO afloopt, een beslissing moet zijn genomen over de politieke toekomst van oost-Slavonië. Tudjman stelde andermaal de voorkeur te geven aan een politieke oplossing voor het probleem, maar bij gebrek aan voortgang in het onderhandelingsproces een Kroatische inval in het gebied niet uit te sluiten. De afgelopen weken hadden diverse Kroatische topfunctionarissen dergelijke dreigementen geuit, maar deze hielden tenminste voor een deel verband met de parlementsverkiezingen die het afgelopen weekeinde hebben plaatsgevonden. Omdat deze overweging geen rol meer speelt bij de genoemde uitspraken van Tudjman, en omdat er vooralsnog geen aanwijzingen zijn voor een op handen zijnde koerswijziging van de Serviërs, moet op relatief korte termijn rekening worden gehouden met hervatting van de strijd in oost-Kroatië.

Bij de Kroatische beslissing om tot wapengeweld tegen oost-Slavonië over te gaan, zal de inschatting van de te verwachten "Joegoslavische" reactie van kardinaal belang zijn. Oost-Slavonië grenst aan de Servische regio Vojvodina en heeft met dit gebied belangrijke politieke en economische banden. Er zijn voortdurend meldingen over heimelijke "Joegoslavische" militaire steun aan de Serviërs in oost-Slavonië. Hoewel niet kan worden ingeschat in hoeverre deze berichten juist zijn, is er in ieder geval sprake van versterkte aanwezigheid van eenheden van de "Joegoslavische" strijdkrachten (VJ) in Vojvodina. Tudjman c.s. moeten er derhalve rekening mee houden dat een eventuele aanval op oost-Slavonië een reactie van VJ-zijde tot gevolg kan hebben.

Een dergelijke escalatie zou niet in het belang zijn van Tudjman, en evenmin van zijn Servische ambtgenoot Milosevic, omdat zij identieke belangen nastreven in het vredesoverleg over Bosnië-Herzegovina en realisering van die doelstellingen ernstig zou worden bemoeilijkt door strijd over oost-Slavonië. Er waren echter in het recente verleden geruchten dat Milosevic in het kader van zijn streven naar opheffing van de sancties tegen zijn land aan Tudjman heeft toegezegd zich afzijdig te houden bij een eventuele Kroatische aanval op oost-Slavonië.

Het is verre van zeker, zelfs indien dit bericht op waarheid berust, of Milosevic zich aan een dergelijke toezegging zou houden. Het feit dat de Servische president niet heeft gereageerd op de Kroatische verovering van de overige "Servische" gebieden in Kroatië heeft geleid tot felle kritiek van de kant van de oppositie. Bovendien zal zijn beleid in deze kwestie niet populair zijn bij delen van de VJ-top. Mede gezien het feit dat oost-Slavonië, in tegenstelling tot de andere voormalig Servische gebieden, direct

aan "Joegoslavië" grenst, moet worden aangenomen dat Milosevic in geval van een Kroatische aanval op oost-Slavonië onder zware druk zal komen te staan om een dergelijke aanval te beantwoorden.

Overigens zou zo'n reactie niet noodzakelijkerwijs de vorm aannemen van grootschalige VJ-interventie in oost-Slavonië. Met name gelet op de negatieve gevolgen die zo'n optreden voor de internationale betrekkingen van "Joegoslavië" zou hebben, moet er rekening mee worden gehouden dat de reactie van de VJ beperkt van omvang of doelstelling zou zijn. Zo is denkbaar dat de VJ uitsluitend enkele van cruciaal belang geachte delen van oost-Slavonië zou proberen te bezetten, zoals de plaats Erdut (waar de Servische para-militaire organisatie van de oorlogsmisdadiger Arkan een hoofdkwartier heeft) of enkele vindplaatsen van aardolie. In dat geval kan een Kroatische inval in oost-Slavonië leiden tot de feitelijke opdeling van dat gebied tussen Servië en Kroatië. Ook is evenwel denkbaar dat de "Joegoslavische" reactie in het geheel niet op oost-Slavonië zelf zou richten, maar bijvoorbeeld op het Kroatische schiereiland Prevlaka, waarop Montenegro aanspraak maakt.

Tudjman heeft begin deze week voor korte tijd de vredesonderhandelingen over Bosnië-Herzegovina verlaten voor de behartiging van staatszaken in Kroatië zelf. In dat kader heeft hij onder meer een nieuwe premier benoemd. Het betreft de voormalige minister van Economische Zaken Matesa. Deze heeft verklaard dat hij prioriteit zal geven aan privatisering van de Kroatische economie en de wederopbouw van de voormalig Servische gebieden. Inmiddels is de samenstelling van het kabinet Matesa bekend gemaakt. Deze wijkt slechts op twee, minder belangrijke, plaatsen af van de regering-Valentic. In ieder geval behouden de invloedrijke ministers van Buitenlandse Zaken en Defensie, Granic en Susak, hun functies. Op grond daarvan moet er van worden uitgegaan dat het beleid van de nieuwe regering in ieder geval op veiligheidspolitiek gebied nauwelijks zal afwijken van dat van haar voorganger.

Dat premier Valentic na de verkiezingen van vorige week zou worden vervangen, stond reeds geruime tijd vast. Valentic had al herhaaldelijk aangegeven dat hij zich uit de politiek wilde terugtrekken. Er waren echter de afgelopen weken geruchten dat Tudjman beoogt een aantal leden van het kabinet-Valentic toe te voegen aan zijn persoonlijke staf. Deze staf zou de politieke koers in hoofdlijnen vaststellen, waarna de Kroatische regering slechts belast zou worden met de uitvoering van dit beleid. Hoewel de samenstelling van het nieuwe kabinet vrijwel niet afwijkt van het voorgaande, is niet uitgesloten dat Valentic tot adviseur van Tudjman zal worden benoemd.

De benoeming van Matesa tot premier is opmerkelijk, omdat hij reeds geruime tijd kritiek heeft geleverd op met name het economische beleid van Tudjman. Wellicht is deze benoeming een gevolg van de onverwacht slechte resultaten van Tudjman's partij HDZ bij de recente verkiezingen. Zoals bekend heeft de HDZ daarbij weliswaar een absolute meerderheid behaald, maar niet de gehoopte 2/3 meerderheid. Dit was zeker opmerkelijk gezien het feit dat het tijdstip van de verkiezingen, de beheersing van de media door de HDZ en de recente herziening van de kieswet alle in het voordeel van de regeringspartij werkten. Dat de HDZ desondanks niet het gewenste resultaat heeft bereikt, wijst erop dat een groot aantal Kroaten ontevreden is met het tot op heden gevoerde beleid. Wellicht vormt de benoeming van Matesa een poging de economische situatie in Kroatië te verbeteren door stimulering van de privatisering, die tot op heden slechts langzaam is gevorderd.